

**Wyrok z dnia 13 czerwca 1997 r.
II UKN 197/97**

1. Nabycie prawa do renty rodzinnej po inwalidzie wojennym w warunkach kilkudziesięcioletniego braku wspólności małżeńskiej powinno być oceniane zgodnie z art. 41 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.).

2. Wspólność małżeńska wymagana do przyznania renty rodzinnej nie może być utożsamiana z małżeńską wspólnością majątkową, o której mowa w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym.

Przewodniczący SSN: Teresa Romer (sprawozdawca), Sędziowie SN: Stefania Szymańska, Maria Tyszczel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 13 czerwca 1997 r. sprawy z wniosku Katarzyny G. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w R.P. o rentę rodzinną, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z dnia 27 lutego 1997 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie wyrokiem z dnia 18 listopada 1996 r., zmienił decyzję organu rentowego i przyznał Katarzynie G. prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu Janie G. - inwalidzie wojennym.

W uzasadnieniu Sąd Wojewódzki ustalił, że wnioskodawczyni zawarła związek małżeński z Janem G. w dniu 26 października 1943 r. Małżeństwo to nie zostało rozwiązane sędownie mimo, że małżonkowie od szeregu lat nie mieszkali razem i nie utrzymywali żadnych kontaktów. Mąż wnioskodawczyni wyjechał po wojnie do Warszawy i tam do chwili śmierci pozostawał w związku nieformalnym z inną kobietą z którą miał syna. Sąd nie dał wiary wyjaśnieniom wnioskodawczyni, że oddzielne zamieszkiwanie małżonków było spowodowane koniecznością utrzymania gospodarstwa rolnego po rodzicach oraz łatwiejszym dostępem Jana G. do lekarzy. Wyjaśnienia te pozostają bowiem w oczywistej sprzeczności z materiałem dowodowym sprawy. Mimo ustalenia, że między wnioskodawczynią a jej mężem nie było jakichkolwiek więzi, Sąd przyznał jej prawo do renty rodzinnej, gdyż przyjął, że przepis art. 24 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz. U. z 1983 r. Nr 13 poz. 68 ze zm.) nie zawiera żadnych ograniczeń wymienionych w art. 41 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) dotyczących nabycia prawa do renty przez osoby nie pozostające w związku małżeńskim lub pozostające w nim tylko formalnie.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, do którego wniósł apelację organ rentowy, zmienił wyrok Sądu Wojewódzkiego i oddalił odwołanie Katarzyny G. od decyzji Zakładu Ubez-

pieczeń Społecznych-Oddział w R.P. z dnia 9 czerwca 1994 r. W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny podał, że przyznając wnioskodawczyni prawo do renty rodzinnej Sąd I instancji błędnie zinterpretował przepisy ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin. Powołany przez Sąd Wojewódzki przepis art 24 tej ustawy istotnie nie zawiera warunku pozostawania małżonków we wspólności małżeńskiej, wynikającego z przepisu art. 41 ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Sąd Wojewódzki przeoczył jednak, że art. 64 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych odsyła do art. 41 ustawy o z.e.p. Dlatego też uprawnienia wnioskodawczyni do renty rodzinnej powinny być ocenione z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z art. 41 ust. 3 ustawy o z.e.p. Przepis ten przewiduje, że małżonka rozwiedziona lub wdowa, która w chwili śmierci męża nie pozostawała z nim we wspólności małżeńskiej, ma prawo do renty rodzinnej, jeżeli, oprócz spełnienia warunków określonych w ust. 1 i 2, miała w chwili śmierci męża prawo do alimentów z jego strony ustalone wyrokiem lub ugodą sądową. Wnioskodawczyni nie pozostawała z Janem G. w chwili jego śmierci we wspólności małżeńskiej, ani też nie miała ustalonego prawa do alimentów ze strony męża.

W kasacji pełnomocnik wnioskodawczyni zarzucił Sądowi Apelacyjnemu naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię, w tym art. 24 i 64 ustawy z dnia 29 maja 1974 roku o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, a także niewłaściwe zastosowanie art. 41 ust.1 pkt 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

W uzasadnieniu kasacji pełnomocnik wnioskodawczyni odwołał się do przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego określających powstanie wspólności małżeńskiej oraz jej ustanie. Ponieważ tak pojęta wspólność małżeńska między wnioskodawczynią a Janem G. nie ustała ani też nie została zniesiona - w rozumieniu odpowiednich przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego - wnoszący kasację uważa za uzasadniony jej wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy rozważył co następuje:

Kasacja nie ma uzasadnionych podstaw. Zarzut naruszenia przez Sąd Apelacyjny przepisów prawa materialnego - art. 24 i 64 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych i ich rodzin (jednolity tekst: Dz. U. z 1983 r. Nr 13 poz. 68 ze zm.) oraz art. 41 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) jest bezpodstawny.

Wnioskodawczyni przez kilkadziesiąt lat nie pozostawała we wspólności małżeńskiej ze swoim mężem i nie łączyły ich żadne więzi. Poza sporem jest także, że Jan G. był inwalidą wojennym. Przepis art. 24 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych, wśród warunków wymaganych do przyznania renty rodzinnej dla wdowy nie wymienia pozostawania we wspólności małżeńskiej w chwili śmierci inwalidy wojennego lub posiadania ustalonego prawa do alimentów. Do warunków tych, zawartych w art. 41 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin odsyła jednak art. 64 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym inwalidów wojennych i wojskowych.

Dlatego też Sąd Apelacyjny w niczym nie naruszył tych przepisów prawa materialnego przyjmując, w stanie faktycznym sprawy, że wnioskodawczyni nie spełniła warunków wymaganych do przyznania renty rodzinnej przez przepis art. 24 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych w związku z art. 41 ust. 3 ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym, który ma zastosowanie w sprawie z mocy art. 64 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych.

Przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników, przepisy ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych, podobnie jak przepisy innych systemów ubezpieczenia społecznego, zawierają odrębne regulacje prawne w zakresie nabycia prawa do renty rodzinnej. Wspólność małżeńska o której mowa w art. 41 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników nie może być utożsamiana z małżeńską wspólnością majątkową, o której mowa w przepisach Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, na które to przepisy powołuje się kasacja. Wspólność małżeńska w rozumieniu przepisów ubezpieczenia społecznego, jak to wynika z literalnego brzmienia art. 41 ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników oraz z wieloletniego orzecznictwa sądowego, nie ogranicza się do małżeńskiej wspólności majątkowej, lecz jest pojęciem szerszym.

Ze względu na charakter świadczeń z ubezpieczenia społecznego, istnienie wspólności małżeńskiej uzasadniające przyznanie renty rodzinnej, przyjmuje się także wówczas, gdy między małżonkami w chwili śmierci męża istniała tylko więź duchowa, gdy utrzymywali kontakty, interesowali się swoim losem.

Brak tej więzi, tak jak to ma miejsce w rozpatrywanej sprawie, może uzasadnić prawo do renty rodzinnej dla wdowy tylko wtedy, gdy miała ustalone prawo do alimentów ze strony męża.

Skoro wnioskodawczyni prawa takiego nie miała a kilkudziesięcioletni brak wspólności małżeńskiej jest bezsporny to wyrok Sądu Apelacyjnego odpowiada przytoczonych w nim przepisowi prawa materialnego.

Kierując się powyższymi względami Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na mocy art. 393¹² KPC.